Rädda Barnen

RÄDDA BARNEN KOMMENTERAR

2023-02-10 11:29 CET

Rädda Barnen kommenterar – FN:s rekommendationer till Sverige om hur barnets rättigheter kan stärkas

Igår, den 9 februari, kom FN:s kommitté för barnets rättigheter (FN:s barnrättskommitté) med sina rekommendationer (så kallade Concluding Observations) om hur Sverige har arbetat med att säkerställa barnets rättigheter i enlighet med barnkonventionen och vilka utmaningar som kvarstår. Detta är sjätte gången som Sverige granskas, och Rädda Barnen kan konstatera att även om Sverige har kommit långt när det gäller att leva upp till barnkonventionen, återstår ändå mycket för att säkerställa att varje barn som befinner sig i Sverige får sina rättigheter tillgodosedda.

Kommittén lovordar Sverige för att barnkonventionen har blivit lag och att insatser har gjorts för att stärka kompetensen om barnrätt inom myndigheter, kommuner och regioner. Även lagstiftning som har stärkt skyddet mot sexuell exploatering och våld mot barn beröms, liksom processen med att ta fram en strategi mot våld mot barn. Däremot har kommittén också stor oro kring en hel del frågor, där den även tidigare har påtalat att Sverige måste göra mer:

- **Regionala skillnader för barns rättigheter måste upphöra**: Det finns för många och för stora skillnader i hur barnets rättigheter tillgodoses i landet beroende på var i landet barnet bor.
- **Våld mot barn som är placerade i samhällets vård måste upphöra:** Barn som är omhändertagna, i synnerhet på låsta institutioner, blir utsatta för våld, och det finns fortfarande befogenheter för personal som innebär att barn utsätts för en laglig form av våld (exempelvis avskiljning och bältning);
- **För att barnkonventionen som lag ska bli verklighet måste barn ges rätt att också utkräva sina rättigheter:** Det är för svårt för barn idag att få upprättelse när deras rättigheter kränks, de möjligheter som finns är inte kända för barn och Sverige har fortfarande inte tillträtt den del av barnkonventionen (tillägggsprotokoll) som gör det möjligt för barn att föra fram klagomål till FN:s barnrättskommitté.
- **Barns rätt att komma tals i frågor som berör dem måste garanteras;** barns inflytande ska ske på ett sätt som är i enlighet med barnkonventionen.

Kommittén tog också upp flera områden som den ser med oro på, i synnerhet utifrån de förslag som finns i Tidöavtalet. Under utfrågningen med regeringen i januari ställdes många frågor kring detta, och det är tydligt att kommittén inte är nöjd med svaret. Kommittén rekommenderar därför regeringen starkt att bland annat säkerställa att barnrättsliga analyser alltid görs av lagförslag, att säkerställa att inga nya lagar antas som går i strid med barnkonventionen eller sänker ambitionerna för genomförandet av barns rättigheter gentemot vad vi har idag. Kommittén rekommenderar också Sverige att satsa på tidiga och preventiva åtgärder mot gängkriminalitet, som är underbyggda av forskning och analys. Kommittén uppmanade starkt regeringen att inte sänka straffbarhetsåldern, något som är i direkt strid med barnkonventionen.

Även om kommittén framförde beröm för de satsningar som genomförts för att stärka barnrättskompetensen hos olika offentliga aktörer som arbetar med och för barn, anser kommittén att det finns mer att göra, inte minst inom

domstolssystemet, där kommittén rekommenderar specialiserade domare i ärenden som rör barn i straffrättsliga processer.

Rädda Barnen vill särskilt lyfta fram att kommittén i sin dialog med regeringen många gånger lyfte fram vad barn och unga själva fört fram under granskningsprocessen – både i sin egen rapport *”Hör barnens röst”*och i direkta möten med kommittén. I rekommendationerna syns detta särskilt när kommittén tar upp frågor kring barns utsatthet för rasism och diskriminering, stärka stödet för barn som är omhändertagnaoch stöd till barn som har föräldrar eller andra anhöriga i fängelse.

Även om alla rekommendationer är viktiga, vill Rädda Barnen, utifrån vårt fokus på barn i de mest utsatta situationerna, särskilt lyfta följande rekommendationer:

- **Säkerställ rättigheter för barn på flykt:** Kommittén rekommenderar bland annat Sverige att ta bort försörjningskravet för familjeåterförening, att möjligheter till permanenta uppehållstillstånd ska finnas och att barn inte ska utvisas tillsammans med våldsamma föräldrar;
- **Öka resurserna inom socialtjänst och barn- och ungdomspsykiatrin**: Kommittén uttrycker djup oro över att barn som är i behov av stöd från socialtjänsten eller psykiatrin inte får detta på grund av bristande tillgång till personal och tid hos de som finns där. Kommittén rekommenderar därför Sverige upprepade gånger att öka resurserna till såväl socialtjänsten och barn- och ungdomspsykiatrin;
- **Vidta åtgärder för att förhindra att barn hamnar i hemlöshet:** Kommittén är väldigt tydlig i sina rekommendationer om statens ansvar för att säkerställa att alla barn har trygga och långsiktiga boenden. Den rekommenderar Sverige bl.a. att säkerställa att alla kommuner har barnvänliga tillfälliga boenden för de som behöver det, men att barn inte ska vistas där mer än 14 dagar innan en mer långsiktig lösning ska finnas på plats, att åtgärder vidtas för att förhindra vräkningar av barn, och att ta fram statistik om hur många barn som bor i tillfälliga boenden.

Den svenska regeringen visade prov på att FN:s granskning är av stor vikt, då den för första gången skickade en minister att leda delegationen som träffade kommittén i januari i år. Socialtjänstminister Camilla Waltersson Grönvall är

ansvarig är för arbetet med barnets rättigheter inom regeringen, och representerade regeringen i dialogen med kommittén. Rädda Barnen hoppas att den vikt regeringen gav granskningsprocessen vid dialogen även ska spegla det fortsatta arbetet med kommitténs rekommendationer i Sverige. Rädda Barnen vill därför uppmuntra regeringen, och Camilla Waltersson Grönvall i synnerhet, att omgående vidta åtgärder för att rekommendationerna sprids och blir kända, och att ett systematiskt arbete med implementering av dessa genomförs på alla nivåer i samhället. I synnerhet vill Rädda Barnen uppmana regeringen att:

- Översätta rekommendationerna till svenska
- Ta fram en barnvänlig version av dessa
- Sprida rekommendationerna till alla berörda – riksdag, myndigheter, kommuner och regioner
- Ta fram en plan för hur rekommendationerna ska genomföras, inklusive en plan för kontinuerlig uppföljning
- Ha kontinuerlig dialog med barn och unga, samt civilsamhället, om vad rekommendationerna innebär och hur de kan genomföras.

Bakgrund

FN:s kommitté för barnets rättigheter (FN:s barnrättskommitté) har som mandat, utifrån barnkonventionens artikel 43, att granska hur stater efterlever barnkonventionen. Kommittén består av 18 oberoende experter som är valda på fyra år i taget. Staterna granskas regelbundet, ungefär vart femte till sjunde år. Sverige har fram tills nu blivit granskade fem gånger – 1993, 1999, 2004, 2009 och 2015.

Under 2021 till 2023 granskades Sverige i en kombinerad sjätte och sjunde rapport. I januari 2023 träffade regeringen, genom ansvarig minister Camilla Waltersson Grönvall, kommittén i en så kallad konstruktiv dialog, som ägde rum i Genève, i Schweiz. Nu har kommittén kommit med sina *”Concluding Observations”*, sammanfattande slutsatser och rekommendationer. Dessa rekommendationer är inte juridiskt bindande för Sverige att implementera, men eftersom de kommer från det organ som har fått mandat att granska efterlevnaden av barnkonventionen, har de ändå stor tyngd. Tidigare har rekommendationer från kommittén bland annat lett till att barn som vistas i Sverige utan nödvändiga tillstånd (så kallade ”papperslösa barn”) har fått rätt till utbildning och hälso- och sjukvård på samma premisser som övriga barn i Sverige.

Rädda Barnen har, tillsammans med 30 andra organisationer inom civilsamhället, varit aktiva i granskningsprocessen. En gemensam rapport, som kommenterade regeringens rapport, togs fram och Rädda Barnen var även med när civilsamhället fick träffa kommittén innan regeringen gjorde detsamma. Rädda Barnen engagerade också några av de barn och unga som också kommenterade regeringens rapport i sin egen rapport ”Hör barnens röst”.

Rädda Barnen är en politiskt och religiöst obunden folkrörelse med verksamhet både i Sverige och internationellt. Med Barnkonventionen som grund arbetar vi för att barn ska få det bättre och för att barns rättigheter ska respekteras.

Följ oss på:

Twitter

Facebook

Kontaktpersoner

Rädda Barnens pressjour
Presskontakt
Tillgänglig för journalister mellan klockan 08.00 och 20.00.
press@rb.se
08-698 90 90

Anne Thorngren
Presskontakt
Pressekreterare
Svenska frågor
anne.thorngren@rb.se
0723-57 67 56

Åsa Runström Awad
Presskontakt
Pressekreterare
Internationella frågor
asa.runstrom.awad@rb.se
0733-55 34 33

Oskar Kollberg
Presskontakt
Pressekreterare
Internationella frågor
oskar.kollberg@rb.se
0733 55 34 15